

เรื่อง เพลงกล่อมเด็กนครไตรตรึงษ์

รายละเอียด

บทนำ

เพลงกล่อมเด็ก เป็นบทเพลงที่จัดอยู่ในเพลงพื้นบ้านโดยมีจุดประสงค์ใช้ร้องกล่อมเด็กหรือปลอบเด็ก เพื่อให้เด็กนอนหลับ การร้องเพลงกล่อมเด็กมักสืบทอดกันด้วยวิธีการจดจำจากรุ่นสู่รุ่น เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมมุขปาฐะ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดที่สำคัญส่วนเนื้อหาและท่วงทำนองจะแตกต่างกัน ตามลักษณะท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เพลงกล่อมเด็กในภาคเหนือเรียก “เพลงอ้อลูก” ภาคอีสานเรียก “เพลงนอนสาหล่า” “เพลงนอนสาเดอ” ภาคกลางเรียก “เพลงกล่อมเด็ก” “เพลงกล่อมลูก” ภาคใต้ เรียก “เพลงชาน้อง” “เพลงร้องเรือ” เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าท้องถิ่นใดล้วนมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีบทบาทและหน้าที่แสดงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน บทความมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประวัติความเป็นมา 2) ฉันทลักษณ์เพลงกล่อมเด็ก 3) วิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กตำบลไตรตรึงษ์ และ 4) การอนุรักษ์และรักษาเพลงกล่อมเด็ก

ประวัติความเป็นมาของเพลงกล่อมเด็ก

เรื่องราวเฉพาะเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กของตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีมาตั้งแต่ครั้งอดีตโดยผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาช้านาน โดยเพลงที่ร้องกล่อมนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกของคนไทยในแถบภาคกลางสะท้อนความเป็นอยู่ ความเชื่อ วิถีคิดตลอดจนโลกทัศน์ของชาวบ้านไตรตรึงษ์ ได้เป็นอย่างดี บทเพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่ใช้คำง่ายๆ ไพเราะ ใช้ภาษาในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ มีเนื้อหาแสดงความรักและความผูกพันของแม่กับลูก สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทางวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกของคนไทยที่ให้แก่กอนเปลส่าย โดยแม่หรือคนในครอบครัวร้องเพลงกล่อมมีทั้งขู่ ทั้งปลอบ และร้องเล่านิทาน เพื่อให้เด็กเพลิดเพลินนอนหลับได้เร็วขึ้น บทเพลงที่ร้องนั้นช่วยกระตุ้นพัฒนาการและช่วยอบรมกล่อมเกล่าเด็กมาแต่เยาว์วัย และสามารถช่วยให้เกิดความรักความผูกพันระหว่างแม่กับลูกได้เป็นอย่างดี อีกประการหนึ่งจะเห็นว่าในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมไทยตั้งแต่เกิดจนตายมักจะเกี่ยวข้องกับบทเพลงที่เป็นกาพย์กลอนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงการละเล่นของเด็ก เพลงทำขวัญนาค และเพลงกล่อมหอย เป็นต้น (สุวรรณดี ทองรอด, 2551, หน้า 5) แสดงให้เห็นว่าเป็นประวัติที่มีมาแต่เนิ่นนานสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นจึงไม่สามารถระบุได้ว่าใครเป็นคนแต่งขึ้น ฉะนั้นผู้เขียนจึงค้นคว้าข้อมูลที่มีจากตำบลไตรตรึงษ์ แล้วได้รู้ว่ามีเพลงกล่อมเด็กมากถึง 28 เพลง แล้วแต่ละเพลงมีความแตกต่างกัน โดยแต่ละเพลงมีทั้งการขู่ให้กลัวการเปลวเปลวแล้วแต่สถานการณ์ เพื่อสอนให้รู้ถึงความหมายของเพลง

ในด้านเพลงกล่อมเด็กที่ปรากฏในภาคกลางนั้น ถือว่าเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานมากกว่าภาคอื่น ๆ นับว่าสะดวกและเป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง สำหรับในพื้นที่ภาคกลางนั้น จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตของผู้คนมีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับ เพลงกล่อมเด็กมาช้านานจากหลักฐานที่ปรากฏพบว่าในพื้นที่ตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมริมแม่น้ำปิงที่มีวิถีชีวิต บทเพลงต่าง ๆ การละเล่นพื้นบ้านความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน รวมไปถึงบทเพลงกล่อมเด็กที่เคยมีผู้ศึกษาและเก็บข้อมูล ไปแล้วจำนวนหนึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 (พูนพงษ์ งามเกษม, ม.ป.ป. อ้างถึงใน สุวรรณดี ทองรอด, 2551 หน้า 2) หากแต่สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์และการไหลบ่าของข้อมูลสารสนเทศยุคปัจจุบัน ทำให้เพลงกล่อมเด็กดั้งเดิมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อย ๆ เลือนหายไปจากสังคมไทย จากงานวิจัยเรื่อง “ความเชื่อและค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยพื้นที่ 4 ภาค ของประเทศไทย” พบว่า เพลงกล่อมเด็กได้หายไปจากกระบวนการเลี้ยงดูเด็กไทย โดยอาจพบหลงเหลือบ้างในบางภูมิภาคแต่เนื้อร้องก็ผิดเพี้ยนไปมาก ส่วนในกรุงเทพมหานครแทบจะไม่พบ การกล่อมเด็กด้วยเพลงดั้งเดิมเลย จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่า แนวโน้มของผู้ที่ร้องเพลงกล่อมเด็ก หรือใช้เพลงกล่อมเด็กเป็นเครื่องมือในการเลี้ยงดูบุตรมีอัตราลดลงกว่าในสมัยก่อนมาก ทั้งนี้อาจมาจากปัจจัยภายนอก เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดูบุตรคนรุ่นปัจจุบันไม่คุ้นเคยกับเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กแบบดั้งเดิม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นต้น จึงทำให้หนีวิตกว่าหากไม่มีการสืบทอดเพลงกล่อมเด็กไปสู่คนรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบัน แล้วคนในรุ่นลูกหลานต่อไป

อาจไม่รู้จักเพลงกล่อมเด็กแบบดั้งเดิมเลยก็เป็นได้ และอาจส่งผลกระทบต่อระบบความคิด ความเชื่อ และโลกทัศน์ของคนในชุมชนท้องถิ่น (สุวรรณณี ทองรอด, 2551, หน้า 2) ผู้เขียนได้เลือกเพลงกล่อมเด็กของตำบลไตรตรังขึ้นมา เพราะเป็นเพลงที่เข้าใจง่ายฟังสบายเพลิดเพลิน มีท่วงทำนองไพเราะและที่สำคัญเหมาะกับการกล่อมเด็ก ที่ผมเลือกทำงานวิจัยนี้เพราะอยากรักษาวัฒนธรรมของเพลงกล่อมเด็กเอาไว้ ด้วยเนื้อหาเพลงกล่อมเด็กมีให้ฟังทั่วประเทศไทย

การศึกษาเพลงกล่อมเด็กของตำบลไตรตรัง จากการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2551 พบว่า มีเพลงกล่อมเด็กจำนวนทั้งสิ้น 28 เพลง ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า เพลงกล่อมเด็กที่ปรากฏนั้นไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ตายตัว มีสัมผัสคล้องจองมากบ้างน้อยบ้าง ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับกลอนทั่วไป มีสัมผัสระหว่างวรรค ใช้ถ้อยคำเรียบง่าย ไม่มีทำนอง ตายตัว ในส่วนความยาวของเพลงแต่ละเพลงมีไม่เท่ากัน กำหนดแน่นอนไม่ได้ ผู้ร้องอาจขยายออกไป ได้เรื่อยๆ หรือตัดให้สั้นเข้าก็ได้ โดยมีคำเท่กล่อมแทรกเป็นระยะ เช่น เอย เอีย เอเอ้อ โอละเห่ เป็นต้น (สุวรรณณี ทองรอด, 2551, ออนไลน์) ทั้งนี้เพลงกล่อมเด็กไตรตรังนั้นมีทำนองที่ไพเราะ ไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ตายตัว ใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย มีสัมผัสคล้องจอง เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้ให้นอนหลับ สบายกับเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงกล่อมเด็กนั้นทำให้ได้รู้ถึงของบทเพลงที่มีมาแต่เนิ่นนาน ทำให้เหมาะสมแก่การรักษาต่อไป

การศึกษาประวัติความเป็นมาของตำบลไตรตรัง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าเมืองไตรตรังเป็นท้องถิ่นที่ตั้งของเมืองโบราณที่มีอยู่จริงและเป็นเมืองสำคัญมาตั้งแต่สมัยทวารวดี คือ เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 15 และมีร่องรอยของความเจริญทั้งในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา จวบจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีการปรากฏหลักฐานจากโบราณสถานอย่างชัดเจน เช่น เจดีย์วัดพระธาตุ เจดีย์วัดเจ็ดยอด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้เสด็จประพาสเมื่อ พ.ศ.2449 และมีพระราชวินิจฉัยถึงประวัติความเป็นมา และลักษณะของศิลปกรรมไว้ในจดหมายเหตุเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2 ในครั้งนั้น (สันติ อภัยราช, 2551, หน้า 26) ไตรตรังนั้นเป็นเมืองเก่า เป็นที่ตั้งถิ่นฐานสำคัญของเมืองโบราณ จึงได้รู้ประวัติอย่างเห็นได้ชัด มีทั้งร่องรอยการค้นพบต่าง ๆ เพราะฉะนั้นผู้เขียนจึงได้รวบรวมและศึกษาข้อมูลของเพลงกล่อมเด็กตำบลไตรตรังนี้ ว่ามีเรื่องราวของเพลงกล่อมเด็กที่สำคัญต่อตัวผู้เขียนและคนอื่น

ฉันทลักษณ์และเพลงกล่อมเด็กไตรตรัง

สุวรรณณี ทองรอด (2551) เพลงบทเพลงกล่อมเด็กทั้ง 28 เพลง

1. เพลงลิ้นทอง

เอ.. เฮ.. เฮย แม่จะกล่าวถึงเรื่องราวลิ้น ทองเอย
ชายมีเมียสอง รักเมียเอย ไม่เท่ากัน
เมียหลวงจะตีด้วยท่อนอ้อย.. เอย

เมียน้อยจะตีด้วยท่อนจันทร์.. เออย
รักเมียไม่เท่ากัน .. เออย
บาปนั้น เออย.. มาถึงตัว

2. เพลงนางประทุม

แม่จะขอกล่าวเรื่องราวเออย.. นางประทุมรูปสวยรวยละลุ่มเออย..
เจ้าเกิดในฟุ่มบุษบา ฤๅษีเลี้ยงไว้เติบโตใหญ่ขึ้นมา
ฤๅษีไปปานางก็ร้อยพวงมาลัย ลอยแก้ว..ลอยแก้ว..
นางแก้วก็พิชฐานไปเนื้อคู่อยู่ที่ไหน ให้พวงมาลัยสวมคอ..เออย
ให้มาร่วมฟูก่วมหมอน มาร่วมที่นอนกับนาง

3. เพลงนางชะนี

โอ้ชะนีมือเหนียวเออย ..มือเหนียวกึ่งพฤษกา พบเพื่อนแล้วก็พากันมากินผล.. เอ้อย
บ้างก็ห้อยโหนโยนราวแสวงหาลูกไม้ ฤๅเอามาต้องกินลูกไม้ป่าเออย
ไม่ได้ทำอะไรทำนาก็เป็นเหมือนคน บ้างก็ขึ้นต้นไทรไกวตัวเออย
ร้องเรียกหาผัวอยู่ลวน ฮือ มูนี้ฤๅษีทำนประทาน ฮือ เออย
ให้เขาวมาลัยมากับผัวตน นางได้มากับผัว... เออย
นางมาคิดชั่วชาติที่แสนกล คิดฆ่าผัวตัวเสียเออย
หล่อนจะยอมเป็นเมียพวกโจร พอผัวสิ้นชีวิต คิดแล้วทางนี้เออย
ไอ้โจรมันก็หนีทิ้งไปกลางหน เลยเขาสาปตัวแม่นางโมรา
เค้าร้าไศกอยู่กระสับกระสั่น เห็นพระอาทิตย์ระบายนี...เออย
สำคัญว่าเลือดสามี นางก็ร่ำป่นตัวของแม่ชะนีเออย
ว่าเดิมทีเออยเป็นคน

4. เพลงวัดโบสถ์

เอ เอ้ย ฮา วัดเอ๋ยวัดโบสถ์..เออย มีต้นโตนดอยู่เจ็ดต้น ฮือ
พ่อขุนทองไปปล้น..เออย ปานฉะนี้แล้วไม่เห็นมา
เขาร้าลือมา..เออย ว่าขุนทองเออย..ตายแล้ว
เหลือแต่กระดูกให้ลูกแก้ว..เออย เมียรักเออยจะไปปลง ฮือ
ศพเอ๋ยพ่อขุนทอง คดข้าวใส่ห่อ เออย ถ่อเอ๋ยเรือมา ฮือ
ลุงอินนี่ถือถาด..เออย ยกกระบัตร์เออยท่านถือธง
ถือท้ายเรือหงส์..เออย ปลงศพเอ๋ยพ่อขุนทอง
เรือไปล่มที่ทำสิงห์..เออย ไปป็นขึ้นได้เอ๋ยที่ทำทอง
เสียข้าวเสียของ..เออย เสียเงินเสียทอง เออยก็ไม่ได้คิด
เสียปลาสด.. เออย ดิตท้ายเรือไป

5. เพลงเจ้างามประเสริฐ

งามเอ๋ย เจ้างาม นะประเสริฐเออย ขวัญเจ้าแม่เกิดนะแม่มยามยาก
น้ำอ้อยหรือน้ำ ตาล เออย แม่มีได้พาน ฮือ หนอพบปะ.. เออย

ความยากนะ แม่คุณ ..เอ๋ย

6. เพลงเนื้อเย็น (1)

เนื้อเอ๋ยเนื้อเย็นเอ๋ย ไม่ไม่ให้ไปเล่นเอ๋ยในน้ำ
จระเข้เหรา มันจะพาเข้าถ้ำ ..เอ๋ย มันจะพาระกำ เอ๋ย แม่คุณ

7. เพลงเนื้อเย็น (2)

เอ๋ยหนอ เจ้าเนื้อ เย็นเอ๋ย แม่มิให้ลูกไปเล่น.. เอ๋ย
ในท้องคลองน้ำ มันมากนะ มันจะพาเจ้าลอยล่อง.. เอ๋ย
ท้องคลองนะแม่คุณ เอ เอ๋ย โอ เหม่

8. เพลงแม่เนื้ออุ่น (1)

เนื้อ เอ๋ย หนอ เนื้อ อุ่น.. เอ๋ย เมื่อไรเจ้าจะมีบุญหนอ แม่จะได้ฟัง ฮือ
เมื่อเจ้าตกยาก ฮือ ลงไป ไม่มีใครจะครวญถึง..เอ๋ย
เอวกลิ้งนะแม่คุณ เอ เอ๋ย โอ เหม่

9. เพลงแม่เนื้ออุ่น (2)

แม่เนื้ออุ่นเอ๋ย.. เนื้อเจ้าละมุนเหมือนสำลี
แม่ไม่ให้ใครมาแตะต้อง กลัวจะหมองศรีเอ๋ย
คนดีนะแม่คุณ

10. เพลงแม่เนื้ออ่อน (1)

เนื้อเอ๋ยเนื้ออ่อนเอ๋ย ไม่หลับไม่นอนหรือจะคอยใคร
ญาติวงศ์หรือพงศาเอ๋ย.... ของแม่ จะมาหนอทางไหน เอ๋ย ..คอยใครเล่าแม่คุณ

11. เพลงแม่เนื้ออ่อน (2)

แม่เนื้ออ่อน เอ๋ย อ่อนแม่ เธอจะนอน ฮือ วันฮือ นอนหลับนอนไพล เอ๋ย
นอนไปหนอนาน ๆ ตื่นขึ้นมา แม่จะรับขวัญ เอ็ง เอ๋ย นอนวัน ฮือ นะ แม่คุณ

12. เพลงเจ้าร้อยชั่ง

เจ้าร้อยชั่ง..เอ๋ย แม่จะชั่งเจ้าด้วยน้ำรัก..เอ๋ย
ชั่งเอ๋ย.. เงินหนอชั่งทอง มาสักสองสามรับ..เอ๋ย
ยังไม่เท่าลูกรักเอ๋ย ของแม่คนเดียว เอ ..เฮ..เอ้

13. เพลงบุญชู

โอละเห่ เอ๋ย เหม่ เจ้าร้อยชั่ง หนอบุญชูเอ๋ย

บุญแม่ยังอยู่ลูกเอ๋ย จะครั้น เครง ฮื่อ
สิ้นบุญน้อยของแม่หนอหาไม่ เด็กเลี้ยงควายมันจะหนอ กุมเหง เอย
จะครั้นเครงเอ๋ย.. ก็ไม่มี

14. เพลงวัดนอก

วัดเอ๋ยวัดนอก.. เอย มีแต่ดอกเอ๋ยแคแดง
ตกต่ำก็ยิ่งแพง.. เอย สาวน้อยจะห่ม.. เอย สีชมพู
เจ้าก็มีผ้าแล้ว.. เอย จะแต่งไปให้เอย..หนอ.. ใครดู
แต่งตัวไปล่อชู.. เอย เขารู้กันเสียเต็มใจ ..เอย

15. เพลงระลอก

เอ.. ระลอกเอ๋ยพัดมา ดั่งจ๊อก..เอย ระลอกก็ซัดเอย ให้แรง
พัดพ้อ พัดแม่ เอย ยังจะไว้..เอย เอาบุญใหญ่หน้าถ้าแข็ง เอย
มีเรี่ยว มีแรง.. เอย จะแทนคุณ ยังไม่ไว้เอาบุญเอย.. แทนคุณเอย
แม่เอย .. เอ เอ้

16. เพลงแมวเหมียว

เอ.. เอ้.. เอ้ .. แมวเอ๋ยแมวเหมียว แยกเขี้ยวยิงฟัน
เสือปลาหน้าสั้น กัดกินเอย เอ.. เอ้

17. เพลงค่างคาว

โยนยาวเอ๋ย ค่างคาวกินกล้วย
มารับน้องไปด้วย ไปช่วยกันโยนยาวเอ๋ย เอ เอ้

18. เพลงตุ๊กแก

ตุ๊กแกเอ๋ย.. นอนไม่หลับ
ตุ๊กแกกินตับ เสียที่หว่า เอ เอ.. เอ้

19. เพลงคล้องช้าง

เอ.. เอ้ย วันเอ๋ยวันนี้เอย แม่ว่าเอย..จะไปคล้องช้าง
ข้ามห้วยบึงบาง ข้ามเขาพนมทอง
คล้องช้างนี้มาได้เอย แม่ใส่ไว้เอย...ที่ในช่อง
เกี่ยวหญ้านี้มากองเอย ช้างน้อยเอ๋ย..ก็ไม่กิน
ยกเอยวงขึ้นพาดงาเอย น้ำตากก็ไหลเอ๋ย..อยู่ริน..ริน
ช้างน้อยก็ไม่กินเอย เพราะคิดถึงถิ่นเอย..มารดา

20. เพลงวัดโบสถ์ (2)

วัดเอี้ยนะวัดโบสถ์.. เอย มีแต่ข้าวโพด เอย สาลี
เห็นลูกเขยตกยาก.. เอย แม่ยายก็พรากรูกสาวหนี
เหลือแต่ข้าวโพดสาลี.. เอย ตั้งแต่วันนี้ก็โรย ฮือ รา

21. เพลงนกกาเหว่า

นกเอี้ยนกกาเหว่าเอย	ไซ้ให้เอี้ยนแม่กาฟัก
แม่เอี้ยนกาหลงรักเอย	ฟักไซ้เอี้ยนในอุทร
คาบเอี้ยนเอาข้าวมาเผื่อเอย	แม่คาบเอาเหยื่อเอี้ยนมาป้อน
ซ้อนน้ามาให้ลูกกินเอย	สอนบินเอี้ยนนะแม่คุณ
ปีกหางเจ้าก็ไม่กล้าแข็งเอย	อย่าเพิ่งท้อแม่จะสอนบิน
พาลูกไปหากินเอย	ตามฝั่งเอี้ยนแม่คงคา
ปีกบินก็เหยียบแต่ปลายไร่เอย	ปากเจ้าก็ไซ้ไร้เอี้ยนจะหาปลา
นายพรานก็ยกปืนขึ้นส่องเอย	ด้อมมองเอี้ยนจะยิงแม่กา
ยิงโป้งก็ตายคว่ำเอย	มาตายตรงน้ำเสียแล้วนะแม่กา

22. เพลงนกเขา (1)

นกเขา เอย ชันตะเช้า เอี้ยนจนเย็น ชันให้มันหนอดัง ดัง เอย
แม่จะฟังแต่เสียงเล่น เอย เสียงเย็นนะ แม่ (พ่อ) คุณ

23. เพลงนกเขา (2)

นกเขาฝอยเอย ข้ามมาหย่อย เอี้ยนาหลัง
นกเขาคั้งเอย แม่จะขังเจ้าเข้าไว้ หนอในกรง
เก็บแต่ดอกจำปี หนอจำปา กาหลงเอี้ยนมาแซมผม เอย เจ้านอน เอเอ้

24. นกขมิ้น

นกขมิ้นเหลืองอ่อนเอย คำแล้วเจ้าจะนอนที่ไหนเอย
นอนไหนก็นอนได้ สุ่มทุมพุ่มไม้ก็เคยนอน

25. เพลงขนมลูกโยน

โยน โย้น โย้น	ขนมลูกโยน	โยนเข้ากอไผ่
ช่างงาเล็ก	เจ๊กงาใหญ่	เก็บดอกไม้
บุชบาล	ผิวทำงาน	เมี้ยนเล่นซู้
จับไม้กระทู้	ไปล้อมรางเบ็ด	ไปล้อมรางไก่
แม่อีไหลง	แม่อีไหล	ตะพายข้าวแช่
ไม่บอกกับแม่	ว่าจะไปเมืองไหน	ไปเมืองพลับ
ลูกเขยเลยจับ	ไปรับพ่อตา	พ่อตาจะมาแล้วเวย
ลูกเขยจะมาแล้วว	อ้ายแก้วกางกา	กอดเมี้ยนกลางวัน
ลูกขึ้นไก่อ้วน	ตะวันแดงแจ้	

26. เพลงโยทิง

โยทิง โยนข้าว ทำนาหนองไหน ทำนาหนองไ้แซ่ไ้
ขี่ช้างงาโตไปชดหญ้าก่อง ลูกโตเต็มท้องออกลูกเป็นพัน
ขนมทอดมันขายอันละสิบเบี้ย ไปซื้อไก่เตี้ยมาแลกตุ๋นโพ
ขโมยไ้กัไ้กัลักโกฎไป กูจับตัวได้เสียเมืองพริกที่
หน้าแข็งเป็นฝีมูกเป็นไฟ ไปตัดท่อไม้ หน่อไม้ไม่กลัว
ไปหักสายบัวเป็นหัวระประกาย ไ้เชิงมันลาย จมูกมันงอน
ไ้เมื่อมันนอนมันนอนไ้ไ้ ไ้เมื่อมันไปไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้

27. เพลงสู้ควาย

เล..เล..เล อ้ายเลขุนปลัด ขนทรายเข้าวัด
นัดกันเล่นควาย ควายมิ่งควายกู
เข้าสู่ด้วยกัน ควายใครแพ้
ด่าแม่เจ้าของมัน เล..เล..เล

28. เพลงไอ้ละทีก

ไอ้ละเห่ เอ้ยเห่ ไอ้ละทีก ฮือ ลูกแต่ตีก ฮือ เอ้ย.. ทำขนมหม้อแกง
ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้ นางเมียก็แข่ง เอ็งเอ้ย ขนมาก็คาหม้อแกง

พบว่าฉันทลักษณ์แบ่งเป็น กลอนแปด 14 เพลง กลอนดอกสร้อย 3 เพลง กลอนหก 1 เพลง กลอนสี่ 4 เพลง
กลอนสุภาพ 6 เพลง รวมทั้งหมด 28 เพลง

การศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กไตรตรึงษ์

จากการสัมภาษณ์ คุณแม่สุขศรี สิทธิ พบว่า เพลงกล่อมเด็กของตำบลไตรตรึงษ์จำนวน 28 เพลง มีเนื้อหา
ใกล้เคียงกับเพลงกล่อมเด็กของภาคกลาง ทั้งนี้คุณแม่สุขศรี สิทธิ ได้แบ่งประเภทเนื้อหาตามลักษณะและมุมมอง
หลากหลายกันออกไป และได้จำแนกประเภทเนื้อหาตามลักษณะของเพลงกล่อมเด็กที่ปรากฏดังต่อไปนี้

เรื่องราวเกี่ยวกับวรรณกรรมนิทาน ในบางบทเพลงนั้นได้เค้าโครงเรื่องมาจาก เรื่องราวจักร ๆ วงศ์ ๆ หรือ
เรื่องเล่า - นิทานพื้นบ้าน โดยเนื้อหาดังกล่าว พบว่ามีจำนวน 4 เพลง ได้แก่

- 1) เพลงลิ้นทอง
- 2) เพลงนางประทุม
- 3) เพลงนางชะนี
- 4) เพลงวัดโบสถ์ (1)

นอกจาก 4 เพลง นี้แล้ว ยังมีเพลงเกี่ยวกับการแสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก เป็นการแสดงถึงความเอื้ออาทร การเอาอกเอาใจ การดูแลเอาใจใส่ รวมถึงการปลอบใจเด็กเพื่อให้รู้สึกอุ่นใจ สังเกตคำที่ใช้เรียกแทนตัวลูกในบทกล่อม มักจะใช้คำว่า เจ้าเนื้ออ่อน เจ้าเนื้อนิ่ม เจ้าเนื้อเย็น แม่เนื้ออุ่น เจ้างาม เจ้าร้อยชั่ง เจ้าประเสริฐ เป็นการบ่งบอกถึงความเอ็นดูรักใคร่และทะนุถนอม โดยเนื้อหาดังกล่าว พบว่ามีจำนวน 8 เพลง ได้แก่

- 1) เพลงเจ้างามประเสริฐ
- 2) เพลงเนื้อเย็น (1)
- 3) เพลงเนื้อเย็น (2)
- 4) เพลงแม่เนื้ออุ่น (1)
- 5) เพลงแม่เนื้ออุ่น (2)
- 6) เพลงแม่เนื้ออ่อน (1)
- 7) เพลงแม่เนื้ออ่อน (2)
- 8) เพลงเจ้าร้อยชั่ง

เพลงกล่อมเด็กเกี่ยวกับการขู่เพื่อให้เด็กเกิดความกลัว เป็นการอบรมหรือสั่งสอนเด็กในทางอ้อมที่ใช้จิตวิทยาการบอกถึงสัตว์ที่น่ากลัว ดูร้าย มีเขี้ยวเล็บ เช่น แมวเหมียว ค้างคาว ตู๊กแก เป็นต้น เพื่อขู่ให้เด็กเชื่อฟังและนอนหลับในที่สุด โดยเนื้อหาดังกล่าว พบว่ามีจำนวน 3 เพลง ได้แก่

- 1) เพลงแมวเหมียว
- 2) เพลงค้างคาว
- 3) เพลงตู๊กแก

นอกจากการปลอบขวัญแล้วยังมีเพลงที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เป็นการใช้ท่วงทำนองและเนื้อหาที่เป็นการปลอบประโลม ในขณะที่เด็กก็เกิดความสนุกสนาน เมื่อฟังแล้วเกิดความเพลิดเพลิน โดยหยิบยกสิ่งที่เห็นได้ทั่วไปในธรรมชาติหรือในชีวิตประจำวัน เช่น การละเล่นพื้นบ้าน ช้างน้อย นก กาเหว่า นกเขา นกขมิ้น เป็นต้น โดยเนื้อหาดังกล่าว พบว่ามีจำนวน 8 เพลง ได้แก่

- 1) เพลงคล้องช้าง
- 2) เพลงวัดโบสถ์ (2)
- 3) เพลงนกกาเหว่า
- 4) เพลงนกเขา (1)
- 5) เพลงนกเขา (2)
- 6) เพลงนกขมิ้น
- 7) เพลงสู้ควาย
- 8) เพลงโยทิง (สุวรรณี ทองรอด, 2551, ออนไลน์)

ดังนั้นผู้เขียนจึงได้รู้วาทเพลงกล่อมเด็กนั้น หากเป็นการร้องกล่อมในเวลากลางคืนจะแตกต่างจากการร้องกล่อมทั่วไปในเวลากลางวัน นั่นคือการร้องกล่อมในเวลากลางคืนจะไม่นิยมใช้เพลงที่จังหวะซ้ำเนิบ เสียงเย็นๆ เสียงโหยหวนและเสียงนุ่มนวล โดยมาจากความเชื่อเกี่ยวกับการห้ามร้องเพลงในเวลากลางคืน ซึ่งบางถิ่นเชื่อว่าเป็นการเรียกสิ่งชั่วร้าย ภูตผีปีศาจเข้าบ้าน

การรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมเพลงกล่อมเด็กไตรตรึงษ์

จากการสัมภาษณ์ คุณแม่สุขศรี สิทธิ พบว่า ด้วยเรื่องราวของเพลงกล่อมเด็กที่มีมาแต่ช้านานเป็นที่สืบทอดต่อกันเป็นรุ่นๆ ซึ่งมีการใช้กันน้อยมากแตกต่างจากเมื่อก่อนที่ร้องกันทุกบ้าน ในตอนนี้มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาไม่ว่าจะเป็นยูทูบอื่นๆ เป็นต้น ได้ทำให้คนในยุคนี้ได้สัมผัสเพลงกล่อมเด็กลงไปผู้เขียนจึงอยากให้มีการใช้เพลงกล่อมเด็กกันมากขึ้นจึงทำบทความนี้ขึ้นมาเพื่อรักษาและอนุรักษ์เพลงกล่อมเด็กไตรตรึงษ์ไว้ ดังนั้นผู้เขียนจะนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นเพื่อรักษาวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านให้สืบทอดต่อไป

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องเพลงกล่อมเด็กนครไตรตรึงษ์ จังหวัดกำแพงเพชร บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประวัติความเป็นมา พบว่าเรื่องราวเฉพาะเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กของตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร มีมาตั้งแต่ครั้งอดีตโดยผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาช้านาน โดยเพลงที่ร้องกล่อมนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงลูกของคนไทยในแถบภาคกลางสะท้อนความเป็นอยู่ ความเชื่อ 2) ฉันทลักษณ์เพลงกล่อมเด็ก พบว่า ฉันทลักษณ์แบ่งเป็นกลอนแปด 14 เพลง กลอนดอกสร้อย 3 เพลง กลอนหก

1 เพลง กลอนสี่ 4 เพลง กลอนสุภาพ 6 เพลง รวมทั้งหมด 28 เพลง 3) วิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กตำบลไทรตรีงษ์พบว่า เนื้อหาที่มีความใกล้เคียงกันกับเพลงกล่อมเด็กของภาคกลางทั้งนี้ได้แบ่งประเภทเนื้อหาตามลักษณะและมุมมองอันหลากหลายกันออกไป และได้จำแนกประเภทเนื้อหาตามลักษณะของเพลงกล่อมเด็ก และ 4) การอนุรักษ์และรักษาเพลงกล่อมเด็ก พบว่าจากการสัมภาษณ์ ครูสุชศรี สิทธิ ว่าด้วยเรื่องราวของเพลงกล่อมเด็กที่มีมาแต่ช้านานเป็นที่สืบทอดต่อกันเป็นรุ่นๆ ซึ่งมีการใช้กันน้อยมากแตกต่างจากเมื่อก่อนที่ร้องกันทุกบ้าน ในตอนนี้มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาไม่ว่าจะเป็นยูทูบ อื่นๆ เป็นต้น ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมริมแม่น้ำปิงที่มีวิถีชีวิตบทเพลงต่างๆ และปรากฏนั้น ไม่มีรูปแบบคำประพันธ์ตายตัว มีสัมผัสคล้องจองมากบ้างน้อยบ้าง ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับกลอนทั่วไป มีสัมผัสระหว่างวรรค ใช้ถ้อยคำเรียบง่าย ไม่มีทำนองตายตัว ในส่วนความยาวของเพลงแต่ละเพลงมีไม่เท่ากัน กำหนดแน่นอนไม่ได้ ผู้ร้องอาจขยายออกไปได้เรื่อยๆ ทั้งนี้ได้รู้และเข้าใจในเนื้อหาเพื่อนำมาศึกษาและอนุรักษ์ให้สืบทอดต่อไป

คำสำคัญ : เพลงกล่อมเด็ก, ตำบลไทรตรีงษ์, เพลงกล่อมเด็กไทรตรีงษ์

ที่มา : <https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=เพลงกล่อมเด็กนครไทรตรีงษ์>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2022-07-19

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2124&code_db=610004&code_type=01